

118.

1253

1859.

Kauf. Hörschellmann's
ge. Kartens.

N. 118.

Gesti = ma rahwa

Kalender

ehf

Läht = ramat

1859

aasta peäle, pärrast meie

Issanda Jeesuse Kristusse sündimist.

Sel aastal on 365 päwa.

Tallinnas,

trükkitud Gresseli kirjadega.

Märkide selletamine.

Ⓐ Noor = ku.

Ⓑ Täis = ku.

Ⓒ Eestimene werend. Ⓓ Wiimne werend.

p. pärrast. e. l. enne lõunat.

p. l. pärrast lõunat. P. Pühha.

Von dem Estländischen Evangelisch-Lutherischen Consistorio wird hierdurch nach vorläufiger Durchsicht attestirt, daß in vorstehender Schrift nichts wider die heilige Schrift und die symbolischen Bücher der Evangelisch-Lutherischen Kirche enthalten ist.

Reval, Dom den 16. September 1858.

Dr. Chr. Rein,
Vice-Präsident.

(L. S.) Nr. 677.

Rud. Hörschmann, Secr.

Der Druck dieses nur in den Ostsee-Gouvernements abzusetzenden Kalenders wird unter der Bedingung gestattet, daß nach Beendigung desselben der Abgetheilten Censur in Dorpat die vorschriftmäßige Anzahl Exemplare zugestellt werde.

Dorpat, den 9. October 1858.

Abgetheilte Censor de la Croix.

(L. S.) Nr. 117.

Pärrast meie kallil Issanda Jeesuse Krist-
tusse sündimist on tännawo aasta 1859

Pärrast mailma lomist 5808

Pärrast Tallinna üleseehitamist . 640

Pärrast Lutteruse õige usso ülles-
wõtmist 342

Pärrast wanna katko 202

Pärrast sedda, kui wäggi Prandenburgi läks 181

Pärrast sedda, kui Toompä põllend . 175

Pärrast sure nälja hakkatust . . . 164

Pärrast teist katko 149

Pärrast meie sure armolise Keisri Herra
Aleksander Nikolajewitsi
sündimist 40

Pärrast sedda, kui ta hakkas wallitsema 4

Jõulo = ja Wastla = päwa wahhel on:
8 nädalat 5 päwa.

Kristusse ümberleikamisest. Luf. 2, 21.

1 Neljap.	Neäri P.	Alita Jummal
2 Nede	Abel, Set	Külmad
3 Laup.	Enok	ja

Josep põggeneb Egiptuse male. Matt. 2, 13.

4 Pühhap.	P. p. Neäri	sandid
5 Esmasp.	Simon	
6 Teisip.	3 Kunninga P.	ilmad,
7 Kesknäd.	Julianus	☉ 1, 29' e.l.
8 Neljap.	Erart	wahhel
9 Nede	Beatus	
10 Laup.	Paawli pääw	jälle

Jesüs 12 aastat wanna. Luf. 2, 41.

11 Pühhap.	1 P. p. 3 R. P.	tuult
12 Esmasp.	Rein	ja
13 Teisip.	Gilarius	☾ 10, 24' p.l.
14 Kesknäd.	Robert	
15 Neljap.	Dirik	lumme=
16 Nede	Risbert	
17 Laup.	Tönnise pääw	saddo.

Pulmad Kana-liinas. Joann. 2, 1.

18 Pühhap.	2 P. p. 3 R. P.	Pehme
19 Esmasp.	Sara	külm
20 Teisip.	Waab. Seb.	lumme=
21 Kesknäd.	Neto	ga.
22 Neljap.	Madlena	● 2, 43' e.l.
23 Nede	Lotta	
24 Laup.	Timoteus	

Pealikust Kapernauma-liinas. Matt. 8, 1.

25 Pühhap.	3 P. p. 3 R. P. Paaw. ümb.	
26 Esmasp.	Polikarpus	Kaunis
27 Teisip.	Krisostom	paakane
28 Kesknäd.	Karel	
29 Neljap.	Samuel	☽ 9, 19' p.l.
30 Nede	Adelgund	
31 Laup.	An	külm.

12mal selle ku päwal tõuseb päike kello pool 9, ja lähheb loja kello pool 4. Pääw on pikk 7 tundi, ja ö 17 tundi.

Kristus laewa peäl. Matt. 8, 23.

1 Pühhap.	4 P. p. 3 K. P.	
2 Esmasp.	Kuuula pääw	Lund
3 Teisip.	Hanna	saab
4 Keisnäd.	Veronika	ja
5 Neljap.	Agata	☉ 0,21' p. l.
6 Rede	Lora	külm
7 Laup.	Rikart	ilm.

Wina = mäest. Matt. 20, 1.

8 Pühhap.	9 P. e. K. üll. P.	
9 Esmasp.	Polli	
10 Teisip.	Kolastika	Umbesed
11 Keisnäd.	Edo	päwad,
12 Neljap.	Eulalia	☉ 5, 0' p. l.
13 Rede	Elwine	ja
14 Laup.	Valentin	kange

Külwi = mehhest. Euf. 8, 4.

15 Pühhap.	8 P. e. K. üll. P.	külm.
------------	--------------------	-------

16 Esmasp.	Jula	
17 Teisip.	Konstantia	
18 Keisnäd.	Konfordia	Tuult
19 Neljap.	Sim. Apost.	ja
20 Rede	Egarius	● 8,50' p. l.
21 Laup.	Esaia	lumme=

Pimmedast tee äres. Euf. 18, 31.

22 Pühhap.	7 P. e. K. üll. P.	Petri p.
23 Esmasp.	Mina	tuiske.
24 Teisip.	Wastla pääw	Madd. p.
25 Keisnäd.	Tuhka pääw	
26 Neljap.	Wiktorius	Kange
27 Rede	Nestor	külm.
28 Laup.	Leander	☉ 6, 28' e. l.

16mal selle ku päwal tõuseb päike kello 7, lähheb loja kello 5. Pääw on 10, ö 14 tundi pitk.

Kristust kiusatakse. Matt. 4, 1.

1 Pühhap.	1 P. Paastus	Külm
2 Esmasp.	Medea	
3 Teisip.	Kadde	ilm
4 Keisnäd.	Palve pääw	lumme=
5 Neljap.	Angelus	
6 Nede	Kotwrid	tuisoga.
7 Laup.	Perpetua	☉ 0,24' e.l.

Kananea naesest. Matt. 15, 21.

8 Pühhap.	2 P. Paastus	Pöri p.
9 Esmasp.	Prudensius	Hei=t
10 Teisip.	Mikeus	likud
11 Keisnäd.	Konstantin	ilmad.
12 Neljap.	Krefor	
13 Nede	Ernst	Tuulsed
14 Laup.	Sakarius	☾ 11,6' e.l.

Kristus aiab kurratid wälja. Luk. 11, 14.

15 Pühhap.	3 P. Paastus	ilmad
16 Esmasp.	Aleksander	towad

17 Teisip.	Truta	lumme=
18 Keisnäd.	Kabriel	
19 Neljap.	Josep	tuisko.
20 Nede	Olga	
21 Laup.	Pent	

5000 meest sõdetakse. Joann. 6, 1.

22 Pühhap.	4 P. Paastus	● 11,57' e.l.
23 Esmasp.	Tiits	Wahhel
24 Teisip.	Kasimir	
25 Keisnäd.	Paas. Mar. p.	jälle
26 Neljap.	Manuel	
27 Nede	Kustaw	umbfed
28 Laup.	Kideon	päwad.

Jesús kiwwidega wiisatud. Joann. 8, 46.

29 Pühhap.	5 P. Paastus	☽ 1,0' p.l.
30 Esmasp.	Udonius	
31 Teisip.	Tetlaus	

Smal selle ku päwal tõuseb päike kello 6, läh-
heb loja kello 6. Pääw on 12, ja ö 12 tundi pitk.

1Keskäd.	Karjalask. p.	Sund
2Neljap.	Pauline	ja
3Nede	Berdinand	wihma.
4Laup.	Ambrosius	

Kristusse süsse = sõitmisest. Matt. 21, 1.

5Pühhap.	6 P. Paastus	☉ 10,45'e.l.
6Esmasp.	Kölestin	Behmed
7Teisip.	Aron	
8Keskäd.	Liborius	ilmad.
9Neljap.	Suur Neljap.	Umbfed
10Nede	Suur Nede	ilmad
11Laup.	Leo	lummega.

Kristusse ülestõusmisest. Mark. 16, 1.

12Pühhap.	Ülestõusm. P.	
13Esmasp.	2 Pühha	☾ 6,24'e.l.
14Teisip.	3 Pühha	
	Künni pääw	Behme
15Keskäd.	Olimpia	
16Neljap.	Karistus	ilm.

17Nede	Rudolf	
18Laup.	Valerian	Tuult

Kinnipandud uksest. Joann. 20, 19.

19Pühhap.	1 P. p. üll. P.	ja
20Esmasp.	Jakobina	☉ 11,43'p.l.
21Teisip.	Abdarius	lumme-
22Keskäd.	Kajus	tuiske.
23Neljap.	Jürri pääw	
24Nede	Albert	Heitlikud
25Laup.	Markuse p.	ja

Heast karjatsest. Joann. 10, 12.

26Pühhap.	2 P. p. üll. P.	pilwsed
27Esmasp.	Anastasi	☾ 6,48'p.l.
28Teisip.	Witalis	päwad.
29Keskäd.	Reimund	
30Neljap.	Graft	

12mal selle ku päwal tõuseb päike kello pool 5, ja lähheb loja kello pool 8. Pääw on pitk 15, ja ö 9 tundi.

1Rede	Bolbri pääw	
2Laup.	Sigismund	Rännad
Iirikese aia pärrast. Joann. 16, 16.		
3Pühhap.	3 P. p. üll. P.	† Leidm.
4Esmasp.	Dio	☉ 10,46' p.l.
5Teisip.	Rottard	päwad.
6Keskäd.	Susanna	
7Neljap.	Ulrika	Tuult.
8Rede	Laas	
9Laup.	Niggulas	Seitlik.

Kristusse ärraminnefest. Joann. 16, 5.		
10Pühhap.	4 P. p. üll. P.	
11Esmasp.	Pankratius	Wihma.
12Teisip.	Henriette	
13Keskäd.	Serwatus	☉ 0,28' e.l.
14Neljap.	Kristjaan	Rännad
15Rede	Sohwi	
16Laup.	Peregrinus	ilmad.

Sigest pallumifest. Joann. 16, 23.		
17Pühhap.	5 P. p. üll. P.	

18Esmasp.	Erif	
19Teisip.	Aggäus	Willud
20Keskäd.	Pil	☉ 8,49' e.l.
21Neljap.	Taewa minn.p.	(Suur+p.)
22Rede	Mili	päwad.
23Laup.	Desiderius	

Rõmustajast Waimust. Joann. 15, 26.		
24Pühhap.	6 P. p. üll. P.	
25Esmasp.	Urbanus	Tuult
26Teisip.	Eduard	☉ 11,57' p.l.
27Keskäd.	Beet	
28Neljap.	Willem	ja
29Rede	Mart	wihma.
30Laup.	Wikand	

Pühast Waimust. Joann. 14, 23.		
31Pühhap.	Nelli Pühhi	

8mal selle ku päwal tõuseb päike kello pool 4, ja lähheb loja kello pool 9. Pääw on pilt 17, agga õ 7 tundi.

1 Esmasp.	2 Pühha	Umbne
2 Teisip.	Martellus	ja
3 Kesknäd.	Rasmus	☉ 11,55'e.l.
4 Neljap.	Tarius	uddune
5 Nede	Ponitvasius	ilm.
6 Laup.	Artemius	

Jesus ja Nikodemus. Joann. 3, 1.

7 Pühhap.	3 aino Jum. P.	Kännad
8 Esmasp.	Medardus	sojad
9 Teisip.	Pitkem pääw	päwad.
10 Kesknäd.	Blawius	
11 Neljap.	Barnabas	☉ 4,11'p.l.
12 Nede	Basilides	Mürrista=
13 Laup.	Tobias	mised

Rikkast mehhest. Luk. 16, 19.

14 Pühhap.	1 P.p.3 a. J. P.	ja
17 Esmasp.	Widi pääw	wihma.
16 Teisip.	Justina	
17 Kesknäd.	Nikander	

18 Neljap.	Homerus	☉ 4,17'p.l.
19 Nede	Kerwasius	Seitlikud
20 Laup.	Wlorentin	ja

Surest õhto sõmaaiast. Luk. 14, 16.

21 Pühhap.	2 P.p.3 a. J. P.	tuulsed
22 Esmasp.	Karolina	ilmad.
23 Teisip.	Basilius	
24 Kesknäd.	Jani pääw	
25 Neljap.	Webronia	☉ 7,32'e.l.
26 Nede	Jeremias	Sojad
27 Laup.	Ladislauš	

Kaddunud lambast. Luk. 15, 1.

28 Pühhap.	3 P.p.3 a. J. P.	päwad.
29 Esmasp.	Petr. Pawl.p.	
30 Teisip.	Lilla	

9mal selle ku päwal tõuseb päike 3 werendit pärrast kello 2, ja lähheb loja üks werend pärrast kello 9. Pääw on pikk 18 ja üks pool tundi, agga õ 5 ja üks pool tundi.

1 Kesknäd.	Leobald	Weel
2 Neljap.	Heina Mar. p.	tullemad
3 Rede	Kornelius	☉ 2, 32' e. l.
4 Laup.	Ulrik	sojad

Olge armolised. Luf. 6, 36.

5 Pühhap.	4 P. p. 3 a. J. P.	päwad,
6 Esmasp.	Hektor	wahhel
7 Teisip.	Demetrius	mürrista=
8 Kesknäd.	Kilian	mised
9 Neljap.	Kirillus	
10 Rede	7 Wenda	wihma=
11 Laup.	Cleonora	☾ 5, 5' e. l.

Rohkest kallasagist. Luf. 5, 1.

12 Pühhap.	5 P. p. 3 a. J. P.	saaga.
13 Esmasp.	Marreta pääw	
14 Teisip.	Ponawent	Umbised
15 Kesknäd.	Apost. jag.	ja
16 Neljap.	August	uddused
17 Rede	Aleksius	☉ 11, 23' p. l.

18 Laup.	Rosina	päwad.
----------	--------	--------

Wariseride õigusest. Matt. 5, 20.

19 Pühhap.	6 P. p. 3 a. J. P.	Willud
20 Esmasp.	Elias	ilmad.
21 Teisip.	Daniel	
22 Kesknäd.	Mar. Mad.	Kännad
23 Neljap.	Dskar	sojad
24 Rede	Kristina	☉ 6, 0' p. l.
25 Laup.	Jakobi pääw	päwad.

4000 meest sõdetakse. Mark. 8, 1.

26 Pühhap.	7 P. p. 3 a. J. P.	Wihma.
27 Esmasp.	Marta	
28 Teisip.	Plato	Wägga
29 Kesknäd.	Olowi pääw	sojad
30 Neljap.	Abdon	päwad.
31 Rede	Kristwrid	

12mal selle ku päwal tõuseb päike kello pool 4, ja lähheb loja kello pool 9. Pääw on pikk 17, agga õ 7 tundi.

1 Laup. | **Petri wang.** | ☉ 6, 13' p.l.

Walle prohmetidest. Matt. 7, 15.

2 Pühhap.	8 P.p. 3 a. J. P.	Mürrista=
3 Esmasp.	Eleasar	mist ja
4 Teisip.	Dominius	wihma.
5 Keßnäd.	Oswald	Kännad
6 Neljap.	Eugenius	sojad
7 Rede	Mline	päwad.
8 Laup.	Kerhard	3kka

Illekohtusest maia = piddajast. Luk. 16, 1.

9 Pühhap.	9 P.p. 3 a. J. P.	☾ 3, 25' p.l.
10 Esmasp.	Lauritse pääw	weel
11 Teisip.	Herm	sojad
12 Keßnäd.	Klara	päwad.
13 Neljap.	Ello	
14 Rede	Eusebius	Wihma.
15 Laup.	Muffi Mar. p.	

Serusalemma ärrarikmisest. Luk. 19, 41.

16 Pühhap.	10 P.p. 3 a. J. P.	● 6, 53' e.l.
17 Esmasp.	Wilibald	Heitlikud,

18 Teisip.	Veno	
19 Keßnäd.	Sebald	agga
20 Neljap.	Pärnard	
21 Rede	Rut	kaunid
22 Laup.	Wilibert	sojad

Wariserist ja tõlnerist. Luk. 18, 9.

23 Pühhap.	11 P.p. 3 a. J. P.	☽ 5, 44' e.l.
24 Esmasp.	Pertli pääw	ilmad.
25 Teisip.	Ludwig	
26 Keßnäd.	Jrenäus	Miiske
27 Neljap.	Kebhard	ja
28 Rede	Augustin	uddune
29 Laup.	Joann. huff.	ilm.

Kurdist ja keletumast. Mark. 7, 31.

30 Pühhap.	12 P.p. 3 a. J. P.	
31 Esmasp.	Rebekka	☉ 11, 0' e.l.

14mal selle ku päwal tõuseb päike 3 werendit pärrast kello 4, ja lähheb loja üks werend pärrast kello 7. Pääw on pikk 14 ja üks pool, agga 6 9 ja üks pool tundi.

1 Teisip.	Ekidius	Umbfed
2 Kesknäd.	Lisa	ja
3 Neljap.	Reinard	willud
4 Rede	Kai	päwad,
5 Laup.	Moses	

Preestrist ja lewitist. Luf. 10, 23.

6 Pühhap.	13 P.p.3a.J.P.	wahhel
7 Esmasp.	Regina	Ⓢ 11,53' p.l.
8 Teisip.	Mar. sündmin.	wihma
9 Kesknäd.	Pruno	ja
10 Neljap.	Sostenes	tuult.
11 Rede	Pöri pääw	
12 Laup.	Sirus	

Kümnest piddali = többisest. Luf. 17, 11.

13 Pühhap.	14 P.p.3a.J.P.	Seitlikud
14 Esmasp.	† üllendamine	● 3,35' p.l.
15 Teisip.	Nikodemus	päwad.
16 Kesknäd.	Leontina	

17 Neljap.	Josepina	Willud
18 Rede	Kottlob	päwad,
19 Laup.	Werner	pärast

Mammonast. Matt. 6, 24.

20 Pühhap.	15 P.p.3a.J.P.	head
21 Esmasp.	Mattense p.	Ⓢ 10,11' p.l.
22 Teisip.	Morits	ilmad.
23 Kesknäd.	Dsea	
24 Neljap.	Joann. sam.	Wihma=
25 Rede	Klepwas	tuulsed
26 Laup.	Harald	ja

Maini = liäna furnust. Luf. 7, 11.

27 Pühhap.	16 P.p.3a.J.P.	pahhad
28 Esmasp.	Wentsel	ilmad.
29 Teisip.	Mihkli pääw	
30 Kesknäd.	Hironimus	Ⓢ 1,30' e.l.

11mal selle fu päwal tõuseb päike kello 6, ja lähheb loja kello 6. Pääw on pitk 12, ja ö ka 12 tundi.

1 Neljap.	Wolmar	Willud
2 Rede	Woldemar	ilmad,
3 Laup.	Jarius	wahhel

Wee = többisest. Luf. 14, 1.

4 Pühhap.	17 P.p. 3a. J. P. Leifuse P.	
5 Esmasp.	Wides	saab
6 Teisip.	Luisa	wihma
7 Keefnäd.	Malo	☾ 7, 22' e.l.
8 Neljap.	Tomasia	ja
9 Rede	Tionisius	tuult.
10 Laup.	Mai	

Suremast käsust. Matt. 22, 34.

11 Pühhap.	18 P.p. 3a. J. P.	Uddune
12 Esmasp.	Walwriid	ilm.
13 Teisip.	Teresia	Wihmased
14 Keefnäd.	Kalikstus	● 2, 11' e.l.
15 Neljap.	Heddo	ja
16 Rede	Kallus	külmad
17 Laup.	Leonhard	päwad.

Alwatud innimesest. Matt. 9, 1.

18 Pühhap.	19 P.p. 3a. J. P. Lukase p.	
19 Esmasp.	Lutsius	Kanget
20 Teisip.	Welsius	tuult.
21 Keefnäd.	Ursel	☽ 5, 58' p.l.
22 Neljap.	Kel	
23 Rede	Sewerin	Heitlikud
24 Laup.	Salome	päwad.

Pulma ridest. Matt. 22, 1.

25 Pühhap. 20 P.p. 3a. J. P.
Lutteruse õige usso ülesw. P.

26 Esmasp.	Amandus	
27 Teisip.	Kapitolin	Saab
28 Keefnäd.	Simon Judas	lund
29 Neljap.	Engelbreht	☾ 3, 44' p.l.
30 Rede	Abfalon	ja
31 Laup.	Wolfgang	wihma.

16mal selle ku päwal tõuseb päike kello pool 8, ja lähheb loja kello pool 6. Päaw on pikk 9, ö 15 tundi.

Runningamehhe poiaft. Joann. 4, 47.

1 Pühhap.	21 P.p.3a. J. P.	
	Pühhade p.	
2 Esmasp.	Singede pääw	Weike
3 Teisip.	Kottlieb	
4 Resknäd.	Dt	külm
5 Neljap.	Plandina	⊙ 2, 45' p. l.
6 Rede	Käspen	ja
7 Laup.	Baltser	lumme=

Kawwalast sullaseft. Matt. 18, 23.

8 Pühhap.	22 P.p.3a. J. P.	saddo.
9 Esmasp.	Joobst	Umbne
10 Teisip.	Martin Lutter	ja
11 Resknäd.	Martin Wiisk.	pahha
12 Neljap.	Jonas	⊙ 3, 22' p. l.
13 Rede	Arfadius	ilm.
14 Laup.	Predrik	Tuulsed

Kohito = rahhast. Matt. 22, 15.

15 Pühhap.	23 P.p.3a. J. P.	ja
16 Esmasp.	Ottomar	wihmased

17 Teisip.	Alweus	päwad.
18 Resknäd.	Ezra	Parras
19 Neljap.	Liisbet	külm
20 Rede	Amos	⊙ 3, 29' p. l.
21 Laup.	Mar. ohwerd.	ilm.

Sairi tütreft. Matt. 9, 18.

22 Pühhap.	24 P.p.3a. J. P.	
	Surnute mällestuse Pühha	
23 Esmasp.	Klement	Heitlikud
24 Teisip.	Josias	päwad.
25 Resknäd.	Kadrina pääw	Tuult,
26 Neljap.	Konrad	wihma
27 Rede	Jetta	ja
28 Laup.	Künter	⊙ 4, 52' e. l.

Kristusse siise = sõitmiseft. Matt. 21, 1.

29 Pühhap.	1 Krist. tull. P.	lumme=
30 Esmasp.	Andrese pääw.	tuiske.

9mal selle ku päwal tõuseb päike kello pool 9, ja lähheb loja kello pool 4. Pääw on pikk 7, õ 17 tundi.

1 Teisip.	Arend	Umbfed
2 Kesknäd.	Kandidus	ja
3 Neljap.	Tala	külmad
4 Rede	Parbo	☉ 10,54' p.l.
5 Laup.	Sabina	päwad.

Tähhed enne wimist päwa. Luf. 21, 25.

6 Pühhap.	2 Krist. tull. P.	
	Nigola pääw	
7 Esmasp.	Antonia	Weike
8 Teisip.	Mar. sam.	külm
9 Kesknäd.	Juhkum	lumme=
10 Neljap.	Pühhem pääw	saaga.
11 Rede	Elso	Kaunis
12 Laup.	Ottilia	● 7, 26' e.l.

Joannes wangi = tornis. Matt. 11, 2.

13 Pühhap.	3 Krist. tull. P.	kange
14 Esmasp.	Nikajius	külm
15 Teisip.	Johanna	ja
16 Kesknäd.	Albina	lumme=
17 Neljap.	Ignatius	tuiske.

18 Rede	Kristow	
19 Laup.	Lot	Selge

Joannese tunnistusest. Joann. 1, 19.

20 Pühhap.	4 Krist. tull. P.	☉ 0,27' p.l.
21 Esmasp.	Toma pääw	taewas
22 Teisip.	Peata	ja
23 Kesknäd.	Tagobert	külmad
24 Neljap.	Adam, Ewa	päwad.
25 Rede	Jõulo	
26 Laup.	2 Pühha	Lumme=

Immeks = pannemiseft. Luf. 2, 33.

27 Pühhap.	P. p. Jõulo	☉ 5, 2' p.l.
28 Esmasp.	Süta Laste p.	faddo
29 Teisip.	Noa	ja
30 Kesknäd.	Tawet	tuult.
31 Neljap.	Silwester	

10mal selle fu päwal tõuseb päike üks me-
rend pärrast kello 9, ja lähheb loja 3 werendit
pärrast kello 2. Pääw on pitk 5 ja üks pool
tundi, ö 18 ja üks pool tundi.

Aasta muutmised.

Kewwade hakkab 8. Päästo-ku päwal, kello 1, 4 minuti p. l. Siis on pääw ja ö ühhe pitkused.

Sui hakkab 9. Jani-ku päwal, kello 2, 30 minuti e. l. Siis on meil keigepitkem pääw.

Süggise hakkab 11. Mihkli-ku päwal, kello 5, 51 min. p. l. Siis on jälle pääw ja ö ühhe pitkused.

Salwe hakkab 10. Jõulo-ku päwal, kello 5, 7 minuti e. l. Siis on meil keigelühhem pääw.

Päwa- ja Ku-warjutamised.

Sel 1859 aastal warjutakse Päike nelli kord ja Ku kaks kord, agga meie maal ei olle mitte ühtegi nähha.

Wennema Üllema wallitseja suggufelts.

Aleksander Deine Keiser ja keige Wennerigi wallitseja, ka Sleswik-Holsteini wallitseja Würst; sündinud 1818, Jürri-ku 17. päwal.

Maria Aleksandrowna, Keisri Praua, Hesseni Printses; sündinud 1824, Heina-ku 27. p.

Nende lapsed:

Nikolai Aleksandrowits, Rigi päria, Tsesarewits ja Suurwürst; sündinud 1843, Mihkli-ku 8. päwal.

Aleksander Aleksandrowits, Suurwürst; sündinud 1845, Kuünla-ku 26. päwal.

Wladimir Aleksandrowits, Suurwürst; sündinud 1847, Jürri-ku 10. päwal.

Aleksei Aleksandrowits, Suurwürst; sündinud 1850, Neäri-ku 2. päwal.

Sergei Aleksandrowits, Suurwürst; sündinud 1857, Jürri-ku 29. päwal.

Maria Aleksandrowna, Suurwürsti Printses; sündinud 1853, Wina-ku 5. päwal.

Aleksandra Weodorowna, Preisi Printsess;
sündinud 1798, Heina-ku 1. p. Onsa Keisri
Nikolai Esimese Vesk.

Temma teisend lapsed:

Konstantin Nikolajewits, Suurwürst;
sündinud 1827, Mihkli-ku 9. päwal, ja
temma Praua on:

Aleksandra Josepowna, Saksen-Altenburgi
Printsess; sündinud 1830, Jani-ku 26. päwal.

Nende lapsed:

Nikolai Konstantinowits, Suurwürst;
sündinud 1850, Künla-ku 2. päwal.

Olga Konstantinowna, Suurwürsti
Printsess; sündinud 1851, Leikuse-ku 22. p.

Wera Konstantinowna, Suurwürsti
Printsess; sündinud 1854, Künla-ku 4. p.

Konstantin Konstantinowits, Suur-
würst; sündinud 1858, Leikuse-ku 10. p.

Nikolai Nikolajewits, Suurwürst; sündinud
1831, Heina-ku 27. p., ja temma Praua on:

Aleksandra Petrowna, Holstein-Oldenburgi
Printsess; sündinud 1838, Meio-ku 21. päwal.

Nende Poeg:

Nikolai Nikolajewits, Suurwürst;
sündinud 1856, Talwe-ku 6. päwal.

Mikael Nikolajewits, Suurwürst; sündinud
1832, Wina-ku 13. päwal, ja temma Praua on:

Olga Weodorowna, Padeni Printsess; sün-
dinud 1839, Mihkli-ku 8. päwal.

Maria Nikolajewna, Suurwürsti Print-
sess; sündinud 1819, Leikuse-ku 6. p. Lau-
latud onsa Keiserliku Printsi Maksimilian
Leugtenbergi prauaks.

Temma lapsed:

Nikolai Maksimilianowits, Prints;
sündinud 1843, Heina-ku 23. päwal.

Eugen Maksimilianowits, Prints;
sündinud 1847, Reäri-ku 27. päwal.

Sergei Maksimilianowits, Prints;
sündinud 1849, Jõulo-ku 8. päwal.

Georg Maksimilianowits, Prints;
sündinud 1852, Künla-ku 17. päwal.

Maria Maksimilianowna, Printsess;
sündinud 1841, Wina-ku 4. päwal.

Eugenia Maksimilianowna, Printsess;
sündinud 1845, Paasto-ku 20. päwal.

Olga Nikolajewna, Suurwürsti Printses; sündinud 1822, Leikuse=ku 30. päwal. Põlatud Wirtembergi Rigi päria Karel Wriidrik Aleksandri prauaks.

Helena Pawlowna, Wirtembergi Printses; õnfa Surewürsti Mikael Pawlowitsi leik; sündinud 1806, Jõulo=ku 28. päwal.

Nende tutawad:

Katarina Michailowna, Suurwürsti Printses; sündinud 1827 Leikuse=ku 16. päwal. Põlatud Mecklenburg-Strelitsi=ma kuningliko Printsi Georg August Ernst Adolw Karel Ludwigi prauaks.

Maria Pawlowna, Suurwürsti Printses, õnfa Keisri õdde; sündinud 1786 Kõunla=ku 4. päwal. Põlatud Weimari= ja Eisenaki=ma wallitseja Karel Wriidriko prauaks.

Anna Pawlowna, Suurwürsti Printses, õnfa Keisri õdde; sündinud 1795 Neäri=ku 7. p. Põlatud Hollandi=ma õnfa Kunninga Wilhelmi II. prauaks.

Kronopühhad, mis ue kirriko seäduse järrele ka Ma kirrikutes tulleswad piddada:

1. Kõunla=ku 19mal päwal. Meie sure Keisri Herra Aleksander Nikolajewitsi wallitsuse hakkatuse pääw.
2. Jürri=ku 17mal päwal. Meie sure Keisri Herra ja keige Wennerigi Wallitseja Aleksander Nikolajewitsi sündimise pääw.
3. Jürri=ku 23mal päwal. Meie õnfa Keisri Nikolai Pawlowitsi leikse Praua Aleksandra Weodorowna nimme pääw.
4. Heina=ku 1sel päwal. Meie õnfa Keisri Nikolai Pawlowitsi leikse Praua, Aleksandra Weodorowna sündimise pääw.
5. Heina=ku 22sel päwal. Meie sure Keisri Praua Maria Aleksandrowna nimme pääw.
6. Heina=ku 27mal päwal. Meie sure Keisri Praua Maria Aleksandrowna sündimise pääw.
7. Leikuse=ku 26mal päwal. Meie sure Keisri Herra Aleksander Nikolajewitsi ja Temma Abbi kasa kronimise pääw.

8. Leikuse = ku 30mal pāwal. Meie sure Keisri Herra ja keige Wennerigi Wallitseja Aleksander Nikolajewitsi nimme pāaw.
9. Mihkli = ku 8mal pāwal. Tsesarewitsi Surewūrsti Nikolai Aleksandrowitsi Wennerigi aujārje pārris pārria, sündimise pāaw.
10. Jōulo = ku 6mal pāwal. Tsesarewitsi Surewūrsti Nikolai Aleksandrowitsi Wennerigi aujārje pārris pārria, nimme pāaw.
- Needsinnatsed Kronopühhad petakse nenda kui Paasto jutluse pāwad.

Hooste-, weiste- ja kauba-ladad.

1. Cēsti-ma Rubbermanguš.

- Talliinas: 1) Jani = ku 20mast pāwast ku otsani Saksa laat. 2) Jani = ku 27mast pāwast nāddala lābbi willa-laat. 3) Mihkli = ku 26mal, 27mal ja 28mal pāwal weiste = laat.
- Rakwere-liinas: 1) Neāri = ku 27mal ja 28mal p. 2) Jani = ku 16mal ja 17mal p. 3) Mihkli pāwal.
- Paide-liinas: 1) Kūūnla = ku 3mal pāwal. 2) Jani = ku 25mal pāwal. 3) Mihkli = ku 10mal ja 11mal pāwal. 4) Talwe = ku 8mal ja 9mal pāwal.

- Haapsalo = liinas: 1) Neāri = ku 10mal ja 11mal pāwal. 2) Mihkli = ku 14mal ja 15mal pāwal.
- Paldiski-liinas: 1) Kūūnla = ku 2sel ja 3mal pāwal. 2) Mihkli = ku 21mal ja 22mal pāwal.
- Eihhola = liinas: 1) Esmaspāwal enne Wastla pāwa. 2) Mihkli = ku 24mal pāwal.
- Raplas: 1) kolmandamal redel pārrast Neāri pāwa. 2) eššimesel redel pārrast Mihkli pāwa.
- Reblaštes: 1) Neāri = ku 26mal ja 27mal pāwal. 2) Mihkli = pāwal ja faks pāwa se jārrele.
- Merjama kirriko jures: kolmandamal Kristusse tullemise Pūhhäl.
- Drkital: Neāri = ku 7mal ja 8mal pāwal.
- Kolloweres: Neāri = ku 17mal ja 18mal pāwal, ja Wina = ku 4mal ja 5mal pāwal.
- Jōhwis: Mihkli = ku 24mal ja 25mal pāwal.
- Keila kirriko jures: Mihkli p. ja faks pāwa se jārrele.
- Jōelehtmes: nāddal pārrast Mihkli pāwa.
- Uemōisas, Haaggeri kihhelkonnas, Kuwajõe kōrtši jures: Mihkli = ku 14mal, 15mal ja 16mal p.
- Kiwwi = Wiggalas: Talwe = ku 15mal ja 16mal pāwal linna = laat.
- Rubbermango fohto fāssō jārrele ei olle lubba, ei laupāwal egga pūhhapāwal lata piddada, waid, kui nenda juhtub, peab sedda teise nāddala eššimesel argipāwal petama.

2. Lihwlandi-ma Rubbermangus.

Tarto-liinäs: 1) Kolme kunninga suur Saksa laat.
2) Peetri = 3) Maria sündimise = ning 4)
Mihkli = päwal.

Perno-liinäs: 1) Heina-fu 20mast päwast 3
nädalat Saksa laat. 2) Esmaspäaw ning
Teisipäaw enne Mihkli = päwa. 3) Esmas-
päaw ning Teisipäaw pärast 3mat Kris-
tusse tullemise pühha.

Willandi-liinäs: 1) Kiuunla-fu 2sel päwal üks
suur Saksa laat, 8 päwa. 2) Jani päwal,
3 päwa, ning 3) 24mal ja 25mal Mihkli-
fu päwal.

Kurresare-liinäs: 1) 12mal Kiuunla-fu päwal üks
suur Saksa laat, 12 päwa. 2) 15mal, 16mal
ja 17mal Mihkli-fu päwal.

Werro-liinäs: 1) Jani päwal. 2) 24mal Mihkli-
fu päwal. 3) üks suur Saksa laat, mis 8
päwa petakse 22sest Kiuunla-fu päwast. 4)
10mal ja 11mal Talwe-fu päwal.

Waska-liinäs: 1) 12mal Jani-fu päwal. 2) 10mal
Leikuse-fu ja 3) 29mal Mihkli-fu päwal.

Rastnas: 8mal Mihkli-fu päwal.

Audrus: 1) Rede enne Wastla päwa. 2) 18mal
Mihkli-fu päwal.

Põltsama-mõisas: 17mal Mihkli-fu päwal.

Eustiwere-mõisas: 15mal Wina-fu päwal.

Põrawere-mõisas: 13mal Mihkli-fu päwal.

Kaanso-mõisas: 30mal Leikuse-fu päwal.

Korti-mõisas, liggi Waska-liinäs: 15mal Mihkli-
fu päwal.

Rappina-mõisas: 4mal ja 5mal Mihkli-fu päwal.

Weski-mõisas, Kambia fihhelfonna: 15mal ja
16mal Wina-fu päwal.

Oldre-mõisas, Helme fihhelfonna: 10mal Mihkli-
fu päwal.

Helme-mõisas: 15mal Leikuse-fu päwal.

Tarwaste-mõisas: 1) 29mal Jani-fu päwal. 2)
6mal Wina-fu päwal.

Wendro-mõisas: 20mal ja 21mal Mihkli-fu päwal.

Narwa-liinäs: 1) Kiuunla-fu 6mal päwal, 4
päwa. 2) Mihkli-fu 20mal päwal, 4 päwa.

Üks jut,

kust nähhakse, mis kasso pühhapäwa
pühhitsemine sadab.

Pühhapäaw enne suurt Nisti = päwa olli kätte jõudnud. Summala ilmuke olli hea. Klaus Ohwner olli walge särgi selga ja puhta kaelarättiko kaela pannud, peäle weel wanna kullunud kue aianud; ta piddi tänna omma kartuhwli maad harrima. Klaus olli tru maiamees, kes jõudo möda hoolt kandis maia, naese ja laste eest; sedda piddid keik temmast kiitma. Ta käis iggapäaw töle; tõi omma töö palga täieste koio, ei jätnud koppikast kõrtsso, sest ta ei wõtnud wina, egga jonud õllud. Sai ta argi päwal teistele tööd teinud ja waewa näinud, läks ta pühhapäwal omma ennese pisisukest põldo harrima. Et seme õigel aial mahha ja umbrohhi warratsest kantud sai, sest nõudis

temma kitust, ja olleks kül ööd abbiks wõtnud. Naene olli nisamma murrelik; käis ka iggapäaw töle; üksnes tittewodi aial olli ta koddo istmas; sai laps monned nädalad wannaks, siis piddid teised lapsed sedda pisisukest hoidma; emmal ei olnud enam aega, sega ennast tüllitseda. Keik külä kitis Ohwner ja temma naest, ja ütles: „kui keik nenda wõttaksid hoolt kanda maia eest, ei siis polleks enam kerjamist nähha meie küläs.“

„Jah“, ütlesid teised, „hea kül; agga se samma mees on wägga ahne kasso peäle. Ta ei wõtta tööd tehha mitte üksnes argi-päwal, waid ka pühhapäwal. Kirriko ta ei sa, kui agga hädda pärrast suril Pühhil, ja kui laua käimise kord on, ehk kui naene lapsewodi järrel ennese eest lasseb tänno tehha. Nemma ei kanna hoolt omma laste eest, kes möda külä hulkunud harrimata peaga, pessemata filmade ja kättega, ja nõelumata särgi ja kuega. Koli

lähwad wägga armaste; tewad ennemine koddo wallatust, ja wassetawad tagga järrel, kui wannemad ehk ka küssiwad, kas lapsed kolis käinud, ehk mitte. Agga sesamina küssimine jääb ennamiste teggemata; sest kui wannemad keige se päwa kotto ärra olnud, siis on maiaš sedda ehk sedda asja toimetada, nenda et ei sa aega, egga polle himmo järrele pärrida, mis ka lapsed teinud ja õppinud. Witsjo agga sawad, kui wannemad leidwad, kartuhwliid aiast woetud, ehk kanna poegi kadunud ollemast."

"Sedda teeb kibbe hädda", ütlewad jälle, kes nende eest seiswad. "Need 5 last tahtwad süa; ja kui wannemad ei te tööd, on needsammad nälgas. Hädda pärrast peab harrimine ja riete parrandamine wahhest järrele jäma, ja nenda ka koli ja kirriko käimine. Polle se kül kita; agga mis peawad need waesed teggema? Shwneri rahwas on jummalakartlikud, kül lähhäksid kirriko, kui agga aega saaksid."

"Meie kardame Jummalat", ütlesid Shwner ja temma naene issegi. "Lähhäksine kül kirriko, kui aega olleks!" Kui kellad hüüdsid: tulge! tulge! ütlesid nemmad: "täna meie ei sa tulla, agga tulleswal pühapäwal tahhame tulla." Nenda läks üks pühapäaw möda, ja teine ka, ja monned weel, kunni tö ja süddame waew liaks jäi, ja nemmad ennam ei pannud tähhele kella hüüdmist.

Klaus Shwner tahtis ka täna jälle labbida kätte wötta, ja Kadrina, temma naene, seisis ka täna, nenda kui mu pühapäwa hommikul, pessokünna ees, siis tuli Kristohw, Kadrina wend, neid waatma. — "Eks ta ei wöinud weel piisut aega anda", ütles Klaus, kellel Kristohw pahhanduseks olli nisuggusel aial. — Kristohw kõrne olli liggi ellamas. Ep olnud temmal suremat maia, kui neil, egga wäheimat wölgo maia eest, kui neil. Wakkamaa põldo olli temmal teise käest maksjo eest, mis kül raske

olli maksta; agga ta ei sanud ilma kartuhwli warrata ellada. Wiis last tahtsid iggapääw süa, ja Anna, Kristohwri naene, panni imneks, et lapsed ennam söid, kui nemmad isse. Kristohw, kes targem, näitis temmale, kuidas lapsed weel piddid kaswama, ja seks ka söma, agga temma jo täis kaswand olli. Anna sai sest arro, ja ep olund ennam mures. Temmal olli tasjane meel; ja mis ta süündimisest ei sanud, sedda ta olli õppinud Kristohwri käest, sest Kristohwri olli ikka rahholine meel, ja rahwas, kes tedda sepärrast naersid, hüüdsid tedda: „Loppa lappa.“ Agga temma mõtles: pillkage peäle; jooksmiseks ei maksa kerme olla; saab näha, kellele õigus jääb. Meed, kes keige ennamiste temma tassandusest ja kannatusest pahhandasid, ollid temma õe mees ja temma õdde. Kadrina ütles: „Anna ei sa polegi ni paljo põllole kui minna; pühhapäwal ei liguta temma kät, ja siiski ellawad nemmad ommal kohhal

kui rikkad; meie agga peame igga pääw paljo waewa näggema, et agga ilma häbbita läbbi sada.“ Et Kristohw igga pühhapäwa hommikul neile tulli ja iggakord ütles: „Sowin teile õnnistud pühhapäwa“, ja seisid ja peält näggi, kui wägga Ohwneri rahwas ennast waewasid, se olli neil pahhanduseks. Klaus sai wahhest kurjaks sepärrast, ja nende wahhel olleks tõeste lahkumine süündinud, kui Kristohw ei olleks selle wasto seisnud. „Kui tedda laupäwal uksest wälja wiskame, siis on ta pühhapäwa hommikul jälle hakna tagga, ja ütleb: Se pääw olgo teile õnnistud“, — nenda ütles Klaus pahha melega. Agga Kristohw ei wässinud ärra. „Peab kannatama“, ütles temma. „Pahha näule ei olle mul filmi; kurja sannale ei olle mul kõrwa; ja kui hopa karta, siis ruttan aegaste ärra.“

Tänna sisse tulles sowis ta wannal wissil head pühhapäwa. Õdde ja temma mees tännasid tännagi pool pahha melega, pool

hääbiga, ja Kadrina kattis ruttuste põllega waagna kinni, mis eilse lemega nurgas seisis. „Ei se polle hea“, ütles Kristohw, ja panni põlle illusaste jälle toli peäle. „Peab waewa näggema hommikust õhtoni“, kaebas naene; hääbi tulli peäle wadates kuida siin keik alles korristamata olli. — „Jah“, ütles Kristohw, ja ei sanud heälest arro, kas ta ennam kaebas bega ehk be peäle.

„Tulle seia, Dina“, ütles ta ühe kahhe aastase tüttarlapsokese wasto. „Kas tead ka, et tänna pühapääw on? Sa pead filmi pessema, ja eilse leme märgid ärra-pühkima, et punnased pallekesed enmast näitwad. Panne tähele Jummalä illusat taewa, ja sinna olled ni must, kui weike pörsas.“

Dina ei mõistnud sest palju, watis kartlikult taewa pole ülesse, josis wee õmbre kallale, ja kastis kassi wette ja nühhis pallet. Kristohw kuwatatas neid ja aias

juuksid silmist ärra, ja kitis tedda. Laps olli rõnuis, et ta kül sestki palju ei mõistnud; wannemad wennad ja bed said ennam arro. Maria, kahheteistkümnne aastane tüdruk, teggi pead silledaks, ja Britso, kellel wanna kuub selgas, puggis nurka.

„Oh, sinna laisk tüdruk“, hüdis emma kurjaste, „sa ollesid ammo wõinud pestud ja harritud olla; mis sa nüüd seisad ja nühhid seina?“

„Maria“, ütles Kristohw, „kui emmal aega ei olle, sinna peäle hüda, siis pead isse ennese eest hoolt kandma, warra homniko pead harrima ja filmi lopputama, ja korra pärrast ka bed ja wennad. Sa woid Britsule teist kuba selga panna, kirviko aeg jouab kätte.“

„Ballato pois“, ütles emma jälle; „ta on omma kue kiskunud; ei maksa uut asja neile teha. Minnewal pühapääwal ei sanud ma aega, sedda wanna kuba nõeluda, parram kuub olli temmal esmapä õhtuni

selgas, jubba ölla nuk paistis läbbi." —
„Oh“, vastas Kristohw, „sedda kahjo ep olle
ette teadnud; se eest peab so emma kaks
päwa tõle minnema.“

Kadrina mõistis, et wenna mõtte olli
se: kui sinna ikka ühe päwa koio jääksid,
ja laste ridid harriksid, ja nende peäle
hüaksid, olleks sul surem jõud, monned
koppikad jääksid kullutamata, ja sa isse
saaksid pühhapäwa pühhitseda. — Weel
ütles Kristohw Mariale: „Sinna, oh laps,
olled eile õhto unnine olnud, sepärrast wis-
kasid kartuhwli kored senna ahjo nurka, ja
ei winud lauta siggade kätte; kui sa Britsoga
nurka mahha istud, siis on just kui pörsa
laut, ja naer tulles peäle.“

Maria ja Britso naersid onno sannade
pärrast, korristasid kored korwikese sisse ja
josisid õue. Kadrina taplis lastega, ja
Klaufe meel olli pahha ja ta häbbenes.
Agga Kristohw ütles weel: „Teie waesed
rahwas, halle meel tulles peäle, teie ello

nähhes.“ — „No, no“, ütles Kadrina, „teilgi
polle suremat rikkust.“ — „Jah“, ütles Kristohw
jälle; „agga kule weel, mis ma ennestest
sulle rāgin. Kuus päwa nāddalas ollen
minna Kristohw Kōrne, üks waene töomes;
siis tehakse tööd; higgsi jōseb pallest mahha;
ilmlikud murred on sūddames. Tullewaks
talweks pean murretsema Kaiele seliko,
Kristianile kue, isseennesele kingi, Annale
kassuka; kambri seinad tahtwad parrandada;
aiale tulles warjo murretseda, sest Ohwneri
anned on jo sees kāinud ja pahhandust tei-
nud. Nenda on weel monned asjad mur-
retseda. Mo naene kannab ka hoolt; ta
tahhaks, et maia ja lapsed parremine eh-
hitud olleksid; murretsemine, kassimine,
lapse hoidmine, ja keik maia tööd on tem-
mal kül ka rasked, agga mis tehha? Ma
ütlen, nenda ellame meie argipāwal; tulles
agga pühhapāaw, siis lahkeb murre ja tö
kāest. Laupāwa õhtul pühhitakse tubba
ja korristakse keik asjo ärra. Lapsi pestakse

puhtaks; parremad ridid pannaakse walmis; ja pühhapäwal on tubba ja lapsed ni puh-
 tad ja illusad, et südda naerab ja on rõ-
 mus hommikust õhtust sadik. Ei mõisa
 proua, egga kunningaski wõi rõõmsam olla.
 Meie olleme pühhapäwal ni kännaste ehhi-
 tud kui leige uhkemad inimesed; siis olleme
 keif Jummalalapsed, ja meil ei olle muud
 tehha, kui Tedda kita ja tenida, mis meie
 ka rõmoga teme. Möldrile, kes hilja aego
 pühhapäwal ubbe mahha teggi, ja mo
 wasto ütles: Rörne, kui pärrast lõunad
 minnoga mo kartuhwolid mullutaksid, siis
 olleks mul hea meel, — ütlesin minna kow-
 waste: Mölder, ei se tahha tänna mulle
 passida; mul on üllemat asja tehha. Ta
 panni immeks, ja watis mo peäle, just
 nenda, kui sinna, Klaus, nüüd näitad;
 agga mõistad sinna, mis mo sanna tähhen-
 dab? — Müüd wöttis Kristohw kätte ja
 ütles kindla usfoga: „Kui Kristus se Jõsand
 mind nenda üllendanud, ja ni kalliste lahti

ostnud, et ma iggawest õnnistust Temniaga
 ja Temma läbbi saan, — Klaus, iggawest
 õnnistust ja ussud ommetegi? eks olle
 nenda? — Kuida saaksime meie waesed ilma
 usfota ello raskust kannatada. Jah, Klaus,
 kui mul usko ei olleks, ma lähhäksin tänna
 wette. Kui agga usk mo ainus abbi,
 mo ainus lotus on, siis ei tahha sedda
 mahha jätta kergest melest, waid tah-
 han omma Jõsandat ja Õnnisteggiat,
 kes mo lotuse pohhi on, armastada ja
 Temma järrel käia truište; agga ükski inni-
 mene ei olle Temma järrelkäia egga risti-
 inimene, kes Temma käsjud põlgab.
 Döldud on: „Sinna pead pühhapäwa püh-
 hitsema.“ Ei olle se sanna mitte üksnes
 käsk, waid ka armo and, jahhutamiseks
 felle sanna peäle, mis meie wanna inni-
 mesele antud: „Dumma palle higgi sees
 pead sinna omma leiba söma.“ Agga
 pühhapäaw on õnnistuse ja taewa osja,
 mis peab kergeks teggema rasket näddalat;

ja kui meie teie 52 pühapäeva ja sured Pühad kofko arvame, mis aastas on, siis on jo üks aasta osja meie ello taewas."

Kadrinale josis silma pissarad möda pallesid; ei olnud selle korra mitte haleduse, waid kadgeduse pissarad, et Annal ja Kristohwil parram ello olli maa peäl, kui temmal. Ei jätnud egga tö, egga süddame tunnistus tedda rahhule; süddames ei olnud rahho, egga sanud temma ennast aidata mu wiisil kui õhkamise ja kaebamise läbbi. Sellegi korra tõusid rasked õhkamisid ta süddamest. Klaus olli täis wiha, ja ütles pahhast melest: „Et sinna ello aia teie murred ennesest ärra heitnud, teame ammo jo; agga Jummal teab, kuidas wiis ommad lapsed töidad, et nemmad nälga ei sure."

„Jah, Jummal sedda teab“, wastas Kristohw, „ja hea küll, et se Temmal teada, ja et mul sellega teggemist ei olle. Mo kohus on agga, Temma käsud piddada, ja

Jossand omma sure helduse ja tarkuse sees ei sa minnuft ennam küsima, kui sudan tehha. Nenda pühhitsen minna pühapäeva, ja jätan Temma hoiaks ommad lapsed, et nemmad nälga ei sure. Ei saaks minnagi seks aidata, nenda sammoti kui sinna."

„Di, oi? eks ma ei wõi tööd tehha nende heaks?“ kufkus Klaus temma wasto.

„Ja kes annab jõudo tööd tehha?“

„Sedda saab siis ka“, — wastas Klaus pikkamiste.

„Klaus“, ütles Kristohw armastusega, minno pärrast ärra aia sanno suust, mis so süddamest ei tulle. Sa ussud Jummalasisse nissammoti kui minna; sa ussud, et Ta sulle annud ello ja terwist, et Ta sedda hoiab, agga jälle wõib wõtta, nenda et so käed peawad seisima tööd teggemast. Sa ussud ka, et kui Ta nenda teinud, Ta so lapsi ei lasse nälga surra. Sepärrast ärra murekse; katsu, wõtta pühapäeva nenda piddada, kuidas Jossand käsib. Panne labbida

käest ärra, kirrikofue selga, ja tulle ka kir-
rifo. Ja Kadrina, sul on ka weel aega;
jätta pessa järrele esmapäwaks; homme
wõid sinna pesta ja nõeluda; üks pääw
nädalas wõid ikka nisuggust tööd teha,
se sadab ennam kasso kui päwa palk. Mis
sa kas sinusega ennesele tenid, sedda sa
ei teagi. Sa pead aega wõtma, ommad lapsed
õppetada kasinust, siis sawad wähhema
rietega läbbi. Mo armas Kadrina, sa tead,
ma sowin sulle head."

Kadrina nuttis jälle, ja sekord olli südda
halle, ja Klaus, kes muido pahhandas mae-
nitsuse pärrast, ja pahhaid sanno andis,
olli tänna waiksiks jänud Kristohwri wenna-
likust maenitsusest, ja ei sanud sannagi
wastada. Kadrina ütles: „Tullewal pühha-
päwal tahhan wiisiste kirriko minna."

„Tulle tänna minnoga“, pallus Kristohw.
„Ärra wibi mitte Issanda pole pöördes,
ja ärra wida aega ühhest päwast teise,“ ütles
pühha kirri. Tänna find ei kela ükski asji,

kes teab, mis armas Jummal tulleswal
päwal läffitab. „Aeg pörab hommikust
õhtoni,“ on teises kohhas luggeda."

„Mis?“ ütles Klaus, „mis saab Ta läffitama?
Kui tänna ei sa, siis jätta järrele. Tullewal
pühhapäwal tahhame pühha lauale minna;
siis olleksime muidogi tulnud; nenda jägo."

Kellad hakkasid hüüdma; Kristohw watis
halle melega õe ja temma mehhe peäle,
jättis heldeste Jummalaga, ja läks ärra.
Temmal olli halle meel, agga teggi kindla-
mat palwet nende eest, ja panni lotust
Issanda peäle seisma, kes tõeste aitab.

Kadrina olli arg pessa künna kallal.
Kellad hüüdsid jälle: Tulle, tulle! Agga ta
seisis Issanda wasto, kes kutsus, ja ei kuul-
nud mitte. Nenda olli ka Klausega luggu;
ta ei julgend kirriko=rahwa wasto minna
omma töbriistaga, waid seisis pöesa tagga
wärrawas. Tullewal pühhapäwal lähäd
ka kirriko pühha lauale, nenda ütles temma,
isseenast wabbandades. „Ärra wida aega

ühhest päwast teise," nenda olli Kristohw pallunud, ja ta ütles enneses: „Kes teab, mis Jssand senni läkkitab.“ Tulle, tulle! hüüdsid teddagi kirrikokellad. Jssand kutsus armastusse heälega; kui sa ei kule, siis wõttab Temma sind wäggise senna wia. Urge olge kui wastased hobbosed, kellele peab rauad suhho pannema.

Kristohw olli ärra läinud seält maiast, kus ei süddame rahho egga seädust ei olnud. Ta tulli omma ennese maiase, mis temma melest olli kui õnnistuse kodda ja taewoke. Annal ja lastel ollid ued rided selgas; nemmad istusid ukse ees, kus luaga pühhitud olli. Mõrem tüttar istus emma kõrwas, lauloramat käes, ja kulis peält, kuidas need kolm wannemad lapsed emma ees laula salmid peast luggesid, mis koolmeister laupäwal neid käsknud õppida. Kui kellad hüüdsid, hakkasid nemmad keik kirriko minnema; kahheteistkümmne aastane tüttar jäi üksi keige wähhema lapse jure, kes kätkis

maggas, ja piddi ka tuld paia alla teggema, et teised süa saaksid, kui kirrikust koio tullid. Ei olnud neist uhkust nähha. Kristohwri kuub olli ilma karmata ja pool kullund. Anna rided ollid kitsad ja laste ärrakullunud. Agga särgid ollid puhtad, ja aukud kinni aetud, silmad pestud, pead harritud; nenda kõlwasid hästi teiste kirrikorahwa seltsi. Kirrikus tenisid Jummalat Jssandat, ja Jssand õnnistas neid armust.

Näddal näddala järrele jõudis mõda, ja peagi aasta wiiskümmend kaks näddalat. Kristohw olli igga pühhapäaw Jssanda õnnistamiist sowinud omma waeste suggulastele; ja wahhest näitis, nago olleks Klaus hakkunud meelt pöörama; agga ta kallas ikka jälle ueste wanna tee peäle taggasi. Ta käis wägga arwaste naesega kirrikus, Jummalale au pakkuma, ja teistele näitma, et weel risti-inimeste arrus olli; muido ta teggi kui ikka enne. Ta ei olnud wahhet temma ja surema hulga wahhel, mis küllas

ellas. Nemmad ei teadnud pühhapäwa õnnistamisest, agga ello waewa ja murret tundsid nemmad, kust kasso ei leidnud. Klaus sündamest tõusid wahhest nisuggused mõtted: Ma waewan ennast päwad ja böd, agga minno kassi ei käi parremine kui murreto wenna kassi.

„Kule, armas naene“, ütles temma jälle ükskord, „ma ollen rahha kokko pannud, et same kaks sigga osta; so wend saab ühhega läbbi; Anna hoiab kokko ja on holelik.“ — „Jah“, wastas Kadrina, „Kristohw ei tahha muud kui leiba ja sola; sega ta on wägga rahhul.“ „Sa kes teab, kust tulleb“, ütles Klaus, „Kristohw kullutab pool wähem leiba jahho kui meie; meie wallatumad lapsed ei sa ial kül, nende kõhhud on täitmata.“ — „Ei olle immeks panna“, wastas Kadrina, „Anna kedab enamiste iggapäaw leent; jahho leem ehk kartuhwliid ei maksa poolt sedda, mis leib maksab.“ „Eks sinnagi ei wõi enam keta“, ütles jälle Klaus; „katju

ja te kui Anna teeb: Keda ennam, nõela ennam; teised aiawad parremine läbbi kui meie, et ennast kül surnuks waewame ja pahhandame.“ Kadrinal olli ka se tahtmine, ja nemmad wõtsid monned asjad maias teistwisi seada.

Agga mis aitab uus lap wanna rie peäle? Keik nende ello olli tühhine ja ilma õnnistamata, sest et jummalakartmata ollid, ja kui ello parrandamine ei sünni sündame põhjast, ei kahhitsemisest egga meleparrandamisest, siis ei maksa middagi. Agga Kristohwri usklik meel lotis ikka weel; temma palwed läksid tullisemaks, ja Jõsanda armo nõu olli, rahho sata neile rahhotumate hingedele. „Et nemmad kül ei tahha, nemmad peawad Mo jure tullesma.“

Ühhel pühhapäwal enne suurt Kristi-päwa hüüdsid kellad jälle waljo heälega, agga ei Kadrina egga Klaus sanud tulla. Klaus olli wodi peäl, silmad kinni ja ras-keste hingades, käd rippusid lodwast mõlle-

malt poolt. Ta olli maia ehhitamise jures tõle olnud ja wigga sanud pu läbbi, mis temma selga langenud; nüüd ta olli hoi-
mane maas, et tohter ei teadnud, mis temmast jääb. Kristohw istus temma kõr-
was ja pani temmale külma wette kastetud
nartsiud pea ümber. Kadrina nuttis temma
ees. Kristohw ütles Kadrinale kurwast
süddamest: „Oh pallu sinna agga; ei olle
ühtegi hädda ni suur, et ei wõiks lahkuda,
kui agga saab palwet tehtud.“ Kadrina
katsus palluda, agga olli temmal wägga
raske; sest süddame tunnistus olli jõudo ja
lotust nõdraks teinud. „Minna ei olle Jssan-
dat kuulnud, sepärrast ei sa Temma mindki
kuulda.“ — Oh uskmata inimene! olled
sinna ka tuhhatforda tännamata ja tuim
olnud, Jssanda armastus ja tössidus jääb
ikka sesamma, tulle agga, sirruta käed Temma
wasto wälja, pallu andeks; on sinno pat
kül suur, Summala arm on siiski surem.
Ütled sinna rõhnutud süddamega: „Jssand,

oh olle mulle armoline, ma ollen nõdder“;
siis wastab Temma: „Sulle saab kül minno
armust, sest mo wäggi saab nõdruse sees
täit wõimust.“ Kadrina ei sanud palluda,
waid üksnes öhkada; agga Jssand kuleb
ka öhkamisi. „Se on nuhtluseks meie
patto wõlla eest“, kaebas temma. „Kas tead
weel, Kristohw, kuidas ikka ütlesime: oh,
polle karta, meie kätte tö aitab meie lapsi
ennam kui Jssanda õnnistamine?“

Kristohw ei wastanud sannagi, agga
Klaus teggi filmad lahti ja nikkutas peaga
tasfaste; ta olli ärkanud ja Kadrina wiim-
sist sannust arro sanud. Kadrina, täis rõmo,
et ta alles ellas, hüdis: „Oh Summal ja
Jssand, kui wägga tahhan sind tännada!“
— Jah tännada meie mõistame ennemine,
kui omma risti kanda. Kadrina olleks sest
heal meel lahti sanud. Klaus piddi terweks,
ja keik wanna wiisi peäle jäma. Agga Klaus
wangutas pead ja näitis taewa pole üllesse.
„Ei“, ütles Kadrina nuttes, „ma tahhan

Jssandat Jummalat ni kaua ja palju pal-
luda, et Ta ei wõi sind lasta surra. Kus
jāwad muido meie 5 last." — Nemmad
seisid keik ukse wahhel ligumata ja kartes.
Klaus panni käd kokko, ja nuttis ärdaste.
„Ma ei tahhaks surra“, ütles temma weike
heäle; „ma tahhaksin heal meel teie jure
jāda; agga armsal Jummalal ei olle mind
tarwis, et teid tōita.“

„Tōssi kül“, ütles Kristohw, „Temmal ei
olle sind tarwis; Ta ei olle egga lesknaest
egga waesi lapsi nālga jātnud, kes agga
Temma peäle lootfid; ja nenda kuida Ta
sinno lābbi neid tōitnud, nenda Ta wōib
ka teist ennesele abbiks wōtta. Sest usjust
pea kinni, kui Ta sind ehk haiguselt päästab,
ja meie tahhame Tedda palluda. Lapsed
tulge seie; Klaus panne käd kokko, nenda
sa saad teha, ja Kadrina, sinna pallu
bieta süddamest. Oh, armas Jssand, meie
olleme keik waesed pattused, anna meile jõudo
ja wägge, Sinno pole hoida; wōtta ärra

meite süddame waewa, kui Sa ei tahha
ärra wōtta meie wäljaspidist hädä ja
willetsust. „Jssand, Sa ei panne raskemat
koorma meie peäle, kui südame kanda; oh
aita meid; aita sedda haiget, aita emma,
aita lapsi, anna neile usko ja rahho; anna
sedda meile keikile, ja wōtta meid üksford
omma taewa=riki. Jssa meie“ — ja teised
jannad pallus Kristohw ka weel. „Ja nüüd,
armad lapsed“, ütles temma, „lootke agga
ikka, et armas Jummal taewas tahhab teile
anda, mis teile keige parram on; andke
Temmale ommad süddamed, omma ello ja
ommad mõtted ikka ennam. Kui teil pudust
on, siis palluge; kui teile üks asji waewa teeb,
siis palluge; oh kui kanna saab teie ello olle=
ma, kui teie waggaste ellate Jssanda ees; olgo
et teie issa ellab ehk surreb, teiega saab siin
ja ka seal iggaweste hea luggu ollema, kui
teie armast Jummalat ennestele issaks wōttate
Kristusse lābbi, kes teid lunnastanud omma
werrega. Piddage käskusid pühhaks.“

„Sinna pead pühhapäwa pühhitsema,“ ütles Klaus halleda healega. „Selle wasto olli temma teades keige ennamiste patto teinud, sellepärast waewas sesamma käst teddda keige raskemine. Ta olli Issanda sanna ja kulumist põlganud, siis tulli Issand nüüd waljo õppetusega temma jure temma maiasse. Agga sesamma õppetuse, et kül keikile näitis hirmuks ollewad, ei olnud muud kui armastuse ja armo täht. Kristohwri palwet piddid Jummalast kuulnud, ja temma õdde ja bemees Issandale ommaks sama. Kui ei tahtnud armastusest tulla, siis piddid wäe kaupä tulles; nemmad ei sanud wasto seista otsani; nemmad piddid õnsaks sama. — Ei wõtta Issand keiki innimesi sel wiisil ennese pole tõmbada; wahhest kopputab agga nisugaste tähtede ja õppetustega nende süddamete peäle. Sest neil on silmad, agga ei nä mitte, ja on kõrwad, agga ei kuule mitte. „Urge effige mitte; Jummal ei anna ennast pilkada.“ Kohto päwal wõttab Issand õõlda: „Tagganege minnuft, minna ei tunne teid mitte. „Eiis ei aita egga kahhetsemine, egga kaebamine; siis ei hüa kellad ennam: Tulle, tulle! —

Jälle olli üks aasta möda läinud, Klaus ellas alles, agga sai käed pisut ligutada, ei jalgo

koggoniste mitte. Kellad hüüdsid; ta istus ukse ees, temma poeg Brits keige norema lapssega temma kõrwas, ja Kadrina teiste kolme lastega läks kirrisko. Kristohw olli täis rõmo, et temma jelts suremaks kaswanud; ja kui ta Klausse peäle watis, wõttis ta ennast sega trööstida: on temma jallad kül alwatud, onneti on südda ellawaks sanud. „Minna ja minno perre tahhame Jehowat tenida,“ seisis temma süddame sees. Ta kandis omma rasket nuhtlust sure kannatussega; Kadrina ei sanud temmast kuulda pahhaid sanno, nenda kui enne; ta olli ikka tännalik ja hea temma wasto; ei wõinud sant olla ta wasto, temma hädda nähhes, egga julgenud kaebada ja tõ ja waewa raskeks panna. Kül olli Kadrinal ennam murretseda kui enne, ta piddi tõle minnema ja koddo weel õhto hilja keik tõimetama; agga ta olli rõmus, Issanda peäle lotes, ja pühhites pühhapäwa rõmo ja kindla lotusega Issandale. Klaus ei pühhitenud mitte üksnes pühhapäwa, waid keik nädald, ja teggi nüüd, mis ta enne teggemata jätnud. Temmal olli aega, ommad lapsed õppetada, neidega laulda ja palwet tehha. Waggad lapsed on Jummalale õnnistamine. Klaus ei sanud omma lastele paljo ufi ridid murretseda, agga nemmad ei kiskunud ni paljo kui enne, ja ollid ikka puh-

tad ja hästi harritud. Kristohwri! ei olnud tarwis, Klause tütrekese punnased palled pesta; Maria pea olli kõhhe hommiko sille, ja Britso kuub, mis piddi pühhapäwal selga pannema, sai laupäwalparrandud. Kadrina ütles: „Kristohwri! on õigus; kuidas peaks ello kannatadama ilma pühhapäwata, ja kuidas ollen isseennast ja Summalat ja inimesi petnud, kui ma enne arwasin, ei olnuks mul aega kirriko miina ja pühhapäwa piddada? Kui mitto tundi omma ello sees ollen ma raisanud ja tühja juttoaiamisega pillanud, ja piddin siis ilma jäma Issanda warrast ja omma õnnistusest. Pühhapäaw on jo siin ellus üks ossa õnnistusest ja taewast; mo waim wõib seäl taewas olla, ma mõtlen se peäle, mis seäl mind otab, ja kuidas minna seäl pean Klause ja omma lastega ühhes ollema ja unustama sellesinnatse ello waewa ja koormat.“

Pühhapäwa pühhitsema ei olle üksnes Summala käst, waid üks armoand Issandast. Kes ilma pühhapäwata ellab, se ellab ilma Issandata, mis temma omma tarkus ka ütleb ja mõtleb. Kes ilma Issandata ellab, sellel ei olle Temmaga ossa! Kellel silmad on nähha, se waatko! Kellel kõrwad on kuulda, se kuulgo! Amen.

